અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૯૯૩/૨૦૧૬

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૯૧૫૨/૨૦૧૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા **સહી/–**

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી **સહી/–**

==========

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

==========

સન એન્ટરપ્રાઈઝિસ

વિરુદ્ધ

યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય

==========

ઉપસ્થિતિ:

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૯૯૩/૨૦૧૬

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફથી શ્રી નીરવ પી. શાહ (૬૪૭૫)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફથી એડવોકેટ નોટિસની બજવણી થયેલ નથી

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફથી શ્રી અંકિત શાહ (૬૩૭૧)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફથી રૂલ પરત મળેલ નથી

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૯૧૫૨/૨૦૧૬

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફથી શ્રી પરેશ એમ. દવે વતી એડવોકેટ શ્રી સુધાંશુ બિસા

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ ને નોટિસની બજવણી થયેલ છે

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨–૩ તરફથી શ્રી ઉત્કર્ષ આર. શર્મા

==========

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી વૈભવી ડી. નાણાવટી

તારીખ : ૨૨/૦૭/૨૦૨૬

સંયુક્ત મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા દ્વારા)

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૯૯૩/૨૦૧૬ પર હુકમ:

૧. વેસ્ટ પેપર, વેસ્ટ કપડાં અને અન્ય વસ્તુઓની આયાતના વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલી માલિકીની પેઢી એવા રિટ અરજદારે સેટલમેન્ટ કમિશન દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૭.૦૪.૨૦૧૬ ના હુકમને પડકાર્યો છે, જેના દ્વારા અરજદાર દ્વારા દાખલ કરાયેલ અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

<u>સંક્ષિપ્ત હકીકતો:</u>

૨. અરજદારે વેસ્ટ પેપરના ચાર કન્ટેનર આયાત કર્યા હતા અને તારીખ ૦૯.૦૧.૨૦૧૪ ના રોજ બિલ ઓફ એન્ટ્રી નં. ૪૩૦૭૬૭૫ દાખલ કરી હતી. સદર ચાર કન્ટેનરમાંથી એક કન્ટેનર ખોલવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં વેસ્ટ પેપર હોવાનું જણાયું હતું. જો કે, બાકીના ત્રણ કન્ટેનર ખોલતાં વેસ્ટ પેપરની સાથે પ્લાસ્ટિકની થેલીઓમાં વીંટાળેલા સિગારેટ ભરેલા બોક્સ મળી આવ્યા હતા. તદનુસાર, તારીખ ૦૯.૦૧.૨૦૧૪ ના પંચનામા હેઠળ કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ (ટૂંકમાં, "સદર એક્ટ") ની કલમ ૧૧૦ હેઠળ માલ જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો.

૩. ત્યારબાદ, વધુ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને સદર એક્ટની કલમ ૧૨૪ હેઠળ અરજદારને તારીખ ૨૯.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ કારણ દર્શક નોટિસ પાઠવવામાં આવી હતી, જેમાં અરજદારને સમર્થનકારી દસ્તાવેજો સાથે હાજર રહેવા અને જપ્ત કરાયેલ માલ શા માટે જપ્ત ન કરવો જોઈએ તેમજ સદર એક્ટની કલમો ૧૧૨(એ) અને ૧૧૪એએ હેઠળ દંડ શા માટે ન લાદવો જોઈએ તેનો ખુલાસો કરવા જણાવાયું હતું.

૪. સદર નોટિસ મળતાં, અરજદારે સેટલમેન્ટ કમિશનનો સંપર્ક કર્યો અને કારણ દર્શક નોટિસમાં માંગવામાં આવેલી ડ્યુટી જવાબદારીની પતાવટ કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂકીને સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી(૧) હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી.

૫. કમિશને તારીખ ૨૩.૧૦.૨૦૧૫ ના પત્ર મારફત કેટલીક ક્ષતિઓ દર્શાવીને અને સાત દિવસમાં તેનું નિરાકરણ કરવા જણાવીને પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. અરજદારે તે મુજબ સદર વાંધાનો જવાબ આપ્યો હતો. ત્યારબાદ, વધુ સુનાવણી હાથ ધરાઈ હતી અને અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીની આખરી સુનાવણી સેટલમેન્ટ કમિશન દ્વારા તારીખ ૧૦.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ નિયત કરવામાં આવી હતી.

૬. અરજદારે વિવિધ રજૂઆતો કરી હતી. ત્યારબાદ, તારીખ ૦૭.૦૪.૨૦૧૬ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા, સેટલમેન્ટ કમિશને વધુ ડ્યુટી જવાબદારીની પુષ્ટિ કરી હતી અને વધુમાં ઊંચો દંડ અને દંડની રકમ લાદી હતી. સદર હુકમથી નારાજ થઈને અરજદારે હાલની રિટ પિટિશન દાખલ કરી છે.

<u>અરજદાર તરફથી રજૂઆતો:</u>

૭. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નીરવ શાહે, શરૂઆતમાં જ રજૂઆત કરી હતી કે વાદગ્રસ્ત હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાપાત્ર છે, કારણ કે તે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે, તારીખ ૧૨.૦૧.૨૦૧૬ ના રોજ, અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી સ્વીકારવામાં આવી હતી. તે તબક્કે, સિગારેટ પરની ડ્યુટી રૂ. ૪,૬૩,૬૧,૫૨૦/– ગણવામાં આવી હતી, અને અરજદારે પણ તે હદ સુધી પોતાની જવાબદારી જાહેર કરી હતી. જો કે, જ્યારે તારીખ ૧૦.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ આ બાબતની આખરી

સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવી ત્યારે, અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનરના અહેવાલને ધ્યાને લેવામાં આવ્યો હતો, જેમાં સિગારેટ પર રૂ. ૫,૩૨,૧૫,૨૦૦/– ની ઊંચી ડ્યુટી જવાબદારી નક્કી કરવામાં આવી હતી. વિદ્વાન એડવોકેટે રજૂઆત કરી હતી કે સદર અહેવાલ અરજદારને ક્યારેય પહોંચાડવામાં આવ્યો ન હતો.

૮. આ સંદર્ભમાં, વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી શાહે સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી તેમજ સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી(૫) ની જોગવાઈઓ પર આધાર રાખ્યો છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે, સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૫) હેઠળ, સેટલમેન્ટ કમિશને અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનરના અહેવાલની નકલ પૂરી પાડ્યા પછી અરજદારને સુનાવણીની તક આપવાની જરૂર હતી. તેથી, વાદગ્રસ્ત હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાપાત્ર છે.

૯. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે કમિશને અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનરના અહેવાલના આધારે રૂ. ૬૮,૫૩,૬૮૦/– ની ડ્યુટી જવાબદારી નક્કી કરવામાં ભૂલ કરી હતી, જે અહેવાલ અરજદારને ક્યારેય પૂરો પાડવામાં આવ્યો ન હતો. એવી અરજ કરવામાં આવી હતી કે વાદગ્રસ્ત હુકમ રદ કરવામાં આવે અને બાબત સેટલમેન્ટ કમિશનને પરત મોકલવામાં આવે.

<u>સામાવાળાઓ તરફથી રજૂઆતો:</u>

૧૦. ઉપરોક્ત રજૂઆતોના જવાબમાં, સામાવાળાઓ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેન્ડિંગ કાઉન્સેલ શ્રી અંકિત શાહે રજૂઆત કરી હતી કે, જપ્ત કરાયેલ માલ જપ્ત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત કાર્યવાહીની જાણ કરતી પ્રથમ કારણ દર્શક નોટિસ તારીખ ૨૯.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ અરજદારને પાઠવવામાં આવ્યા પછી, દંડ શા માટે ન લાદવો જોઈએ તેની જાણ કરતી ત્યારબાદની નોટિસ તારીખ ૦૩.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ અરજદારને જારી કરવામાં આવી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદાર આ બાબતથી સંપૂર્ણપણે વાકેફ હતા.

૧૧. વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેન્ડિંગ કાઉન્સેલ શ્રી અંકિત શાહે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર, જે સિગારેટની દાણચોરીમાં સંડોવાયેલા હતા, તેમને માલ જપ્ત કર્યા પછી સેટલમેન્ટ કમિશન દ્વારા પૂરતી તક આપવામાં આવી હતી અને તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું કોઈ ઉલ્લંઘન થયું છે. એવી અરજ કરવામાં આવી છે કે પિટિશન ફગાવી દેવી જોઈએ.

<u>વિશ્લેષણ અને નિષ્કર્ષ:</u>

૧૨. અમે પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટોને વિગતવાર અને લંબાણપૂર્વક સાંભળ્યા છે.

૧૩. રેકર્ડ પરથી નીચે મુજબની હકીકતો ફલિત થાય છે કે સામાવાળા સત્તામંડળોએ, તારીખ ૦૯.૦૧.૨૦૧૪ ના પંચનામા અનુસાર, સદર

એક્ટની કલમ ૧૧૦ હેઠળ અરજદારના આયાતી માલને જપ્ત કર્યો હતો. ત્યારબાદ તપાસ આગળ વધી હતી, અને તારીખ ૨૯.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ અરજદારને કારણ દર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી, જેમાં જપ્ત કરાયેલ માલ શા માટે જપ્ત ન કરવો જોઈએ તેનું કારણ દર્શાવવા જણાવાયું હતું. સદર કારણ દર્શક નોટિસ મળતાં, અરજદારે સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી(૧) હેઠળ અરજી દાખલ કરીને ડ્યુટી જવાબદારીની પતાવટ માટે તુરંત સેટલમેન્ટ કમિશનનો સંપર્ક કર્યો હતો.

૧૪. તારીખ ૧૨.૦૧.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા, સેટલમેન્ટ કમિશને અરજી સ્વીકારી હતી. સદર હુકમમાં નોંધવામાં આવ્યું હતું કે માલ એટલે કે "સિગારેટ" પર ચૂકવવાપાત્ર લાગુ પડતી ડ્યુટી રૂ. ૪,૬૩,૬૧,૫૨૦/– હતી, અને મહેસૂલ ખાતાએ સિગારેટની હરાજીમાંથી વેચાણ ઉપજ તરીકે રૂ. ૫,૬૩,૭૫,૦૧૦/– વસૂલ કરી લીધા હતા.

૧૫. ત્યારબાદ, સેટલમેન્ટ કમિશન દ્વારા તારીખ ૧૦.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ બાબતની આખરી સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવી હતી. અહેવાલનું અવલોકન કર્યા પછી, સેટલમેન્ટ કમિશને આખરે અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી પર તારીખ ૦૭.૦૪.૨૦૧૬ નો આખરી હુકમ પસાર કર્યો હતો, જેમાં ડ્યુટી જવાબદારી રૂ. ૫,૩૨,૧૫,૨૦૦/– નક્કી કરવામાં આવી હતી. તારીખ ૦૭.૦૪.૨૦૧૬ ના વાદગ્રસ્ત હુકમના અવલોકન પરથી જણાય છે કે, રૂ. ૫,૩૨,૧૫,૨૦૦/– ની વધેલી

ડ્યુટી જવાબદારી નક્કી કરવામાં, સેટલમેન્ટ કમિશને અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનરના તારીખ ૧૮.૦૩.૨૦૧૬ ના અહેવાલને ધ્યાને લીધો હતો.

૧૬. આમ, તારીખ ૧૨.૦૧.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા અરજી સ્વીકારવામાં આવ્યા અને આગળ વધારવાનો આદેશ થયા પછી, અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનરનો અહેવાલ તારીખ ૧૮.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. આખરે, સેટલમેન્ટ કમિશને સદર અહેવાલને ધ્યાને લઈને વધેલી ડ્યુટી જવાબદારી નક્કી કરવા માટે આગળની કાર્યવાહી કરી હતી. આમ, નિઃશંકપણે અને નિર્વિવાદપણે, અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનરનો અહેવાલ, કે જેના પર માલ પર ચૂકવવાપાત્ર ડ્યુટી વધારવા માટે આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, તે અરજદારને ક્યારેય આપવામાં આવ્યો ન હતો.

૧૭. આ તબક્કે, અમે સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી હેઠળ કરદાતા દ્વારા દાખલ કરાયેલ સેટલમેન્ટ અરજી અનુસાર હાથ ધરવામાં આવતી કાર્યવાહીનું નિયમન કરતી જોગવાઇઓનો ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ. સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી(૧) મુજબ, કોઈ આયાતકાર અથવા નિકાસકાર અથવા અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિએ, ડ્યુટી જવાબદારીની પતાવટ કરવા માટે, સંપૂર્ણ અને સાચો ખુલાસો કર્યા પછી તેના દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર કસ્ટમ ડ્યુટીની વધારાની રકમ સ્વીકારવાની જરૂર રહે છે.

૧૮. સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી હેઠળ અરજી મળ્યા પછી અનુસરવાની પ્રક્રિયા સૂચવે છે. સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૩) મુજબ, જ્યાં સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૧) હેઠળ અરજીને આગળ વધારવાની પરવાનગી આપવામાં આવે અથવા પરવાનગી આપવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવે, ત્યાં સેટલમેન્ટ કમિશન, સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૧) હેઠળ પસાર કરાયેલા હુકમની તારીખથી સાત દિવસની અંદર, સંબંધિત રેકોર્ડ સાથે, અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનર પાસેથી અહેવાલ મંગાવશે, જેઓ સેટલમેન્ટ કમિશન તરફથી પત્રવ્યવહાર મળ્યાની તારીખથી ત્રીસ દિવસના સમયગાળામાં અહેવાલ રજૂ કરશે.

૧૯. હાલના કેસમાં, અરજી સાથે આગળ વધવા માટે સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૫) હેઠળનો હુકમ તારીખ ૧૨.૦૧.૨૦૧૬ ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. આમ, સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૩) મુજબ, સેટલમેન્ટ કમિશને અહેવાલ મંગાવવો જરૂરી હતો, જે કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે, અને અહેવાલ તારીખ ૧૮.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૨૦. ત્યારબાદ, સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૪) હેઠળ આગળની પ્રક્રિયા સૂચવવામાં આવી છે. સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી(૪) મુજબ, જ્યાં નિર્દિષ્ટ સમયગાળામાં અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા

કમિશનરનો અહેવાલ રજૂ કરવામાં આવ્યો હોય અને સેટલમેન્ટ કમિશનનો એવો અભિપ્રાય હોય કે કોઈપણ વધુ તપાસ અથવા અન્વેષણ જરૂરી છે, તો તે આવી વધુ તપાસ અથવા અન્વેષણ હાથ ધરવાનો અને નેવું દિવસના સમયગાળામાં અહેવાલ રજૂ કરવાનો નિર્દેશ આપી શકે છે. કેસને લગતી અન્ય કોઈપણ બાબતમાં, સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૪) નો પરંતુક ઠરાવે છે કે જ્યાં તપાસ કમિશનર નિયત સમયગાળામાં અહેવાલ રજૂ ન કરે, ત્યાં સેટલમેન્ટ કમિશન આવા અહેવાલ વિના પેટા–કલમ (૫) હેઠળ હુકમ પસાર કરવા આગળ વધશે.

૨૧. આમ, સેટલમેન્ટ કમિશન દ્વારા અનુસરવાનું આગલું પગલું સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી(૫) હેઠળ સૂચવવામાં આવ્યું છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૧૨૭સી (૫) પેટા–કલમ (૩) હેઠળ મળેલા રેકોર્ડ્સ અને ૧[પ્રિન્સિપલ કસ્ટમ્સ કમિશનર અથવા કસ્ટમ્સ કમિશનર] ના અહેવાલની, અને પેટા–કલમ (૪) હેઠળ સેટલમેન્ટ કમિશનના કમિશનર (તપાસ) ના અહેવાલની, જો કોઈ હોય તો, ચકાસણી કર્યા પછી, અને અરજદારને તથા અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા ૧[પ્રિન્સિપલ કસ્ટમ્સ કમિશનર અથવા કસ્ટમ્સ કમિશનર] ને રૂબરૂમાં અથવા આ સંબંધમાં યોગ્ય રીતે અધિકૃત પ્રતિનિધિ મારફત સુનાવણીની તક આપ્યા પછી, અને તેની સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવે અથવા તેના દ્વારા મેળવવામાં

આવે તેવા વધુ પુરાવાઓની ચકાસણી કર્યા પછી, સેટલમેન્ટ કમિશન, આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર, અરજીમાં આવરી લેવાયેલી બાબતો પર અને અરજીમાં આવરી ન લેવાયેલી પરંતુ પેટા–કલમ (૩) અથવા પેટા–કલમ (૪) હેઠળ ૧[પ્રિન્સિપલ કસ્ટમ્સ કમિશનર અથવા કસ્ટમ્સ કમિશનર] અને કમિશનર (તપાસ) ના અહેવાલમાં ઉલ્લેખિત કેસને લગતી અન્ય કોઈપણ બાબત પર યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ પસાર કરી શકે છે.

[(પએ) સેટલમેન્ટ કમિશન, પેટા–કલમ (૫) હેઠળ હુકમ પસાર કર્યાની તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર કોઈપણ સમયે, રેકોર્ડ પર સ્પષ્ટ દેખાતી કોઈપણ ભૂલને સુધારવા માટે આવા હુકમમાં સુધારો કરી શકે છે, કાં તો સુઓ મોટો અથવા જ્યારે અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા પ્રિન્સિપલ કસ્ટમ્સ કમિશનર અથવા કસ્ટમ્સ કમિશનર અથવા અરજદાર દ્વારા આવી ભૂલ તેના ધ્યાને લાવવામાં આવે ત્યારે:]

પરંતુ શરત એ છે કે અરજદારની જવાબદારી વધારવાની અસર ધરાવતો કોઈ સુધારો આ પેટા–કલમ હેઠળ કરવામાં આવશે નહીં સિવાય કે સેટલમેન્ટ કમિશને અરજદાર અને યથાપ્રસંગ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા પ્રિન્સિપલ કસ્ટમ્સ કમિશનર અથવા કસ્ટમ્સ કમિશનરને આવા ઈરાદાની નોટિસ આપી હોય અને તેમને સુનાવણીની વ્યાજબી તક આપી હોય."

૨૨. સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૫) ની જોગવાઈઓનું

ઝીણવટભર્યું વાંચન સ્પષ્ટ કરે છે કે, સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૪) હેઠળ સંબંધિત કમિશનર પાસેથી અહેવાલ મળ્યા પછી, સેટલમેન્ટ કમિશને સંબંધિત આયાતકાર, નિકાસકાર અથવા અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિ (અરજદાર) ને અને અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનરને કાં તો રૂબરૂમાં અથવા યોગ્ય રીતે અધિકૃત પ્રતિનિધિ મારફત સુનાવણીની તક આપવાની જરૂર રહે છે. ત્યારબાદ, તેની સમક્ષ મૂકવામાં આવે અથવા તેના દ્વારા મેળવવામાં આવે તેવા વધુ પુરાવાઓની ચકાસણી કર્યા પછી, સેટલમેન્ટ કમિશન અરજીમાં આવરી લેવાયેલી બાબતો પર અને અરજીમાં આવરી ન લેવાયેલી પરંતુ સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૩) અથવા પેટા–કલમ (૪) હેઠળ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનર અથવા કમિશનર (તપાસ) ના અહેવાલમાં ઉલ્લેખિત કેસને લગતી અન્ય કોઈપણ બાબત પર યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ પસાર કરી શકે છે.

૨૩. આમ, સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી ની પેટા–કલમ (૫) ની જોગવાઈઓનું આવશ્યક લક્ષણ એ અરજદારને સુનાવણીની તક આપવાનું બંધન છે જેણે સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી(૧) હેઠળ અરજી દાખલ કરી છે અને ત્યારપછી સંબંધિત કમિશનરને સાંભળીને યોગ્ય હુકમ પસાર કરવાનો છે.

૨૪. તેથી, સેટલમેન્ટ કમિશન તેને પૂરા પાડવામાં આવેલા અહેવાલનો પ્રત્યુત્તર આપવા માટે અરજદારને તક આપવા અને ત્યારબાદ સદર એક્ટની

જોગવાઇઓ અનુસાર યોગ્ય હુકમ પસાર કરવા માટે બંધાયેલ છે. એ સ્વીકૃત હકીકત છે કે, હાલના કેસમાં, અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલો તારીખ ૧૮.૦૩.૨૦૧૬ નો અહેવાલ, કે જેના પર ડ્યુટી જવાબદારી વધારવા માટે આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, તે અરજદારને ક્યારેય આપવામાં આવ્યો ન હતો. આથી, વાદગ્રસ્ત હુકમ માત્ર કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનથી જ દૂષિત નથી, પરંતુ સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭સી(૫) ની વૈધાનિક જોગવાઇઓનો પણ ભંગ કરે છે.

૨૫. તદનુસાર, **રિટ પિટિશન સફળ થાય છે.** સેટલમેન્ટ કમિશન દ્વારા પસાર કરાયેલો તારીખ ૦૭.૦૪.૨૦૧૬ નો **વાદગ્રસ્ત હુકમ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે.** અરજદારને સુનાવણીની તક આપ્યા પછી, વૈધાનિક જોગવાઇઓ અનુસાર નવેસરથી વિચારણા કરવા માટે **બાબત સેટલમેન્ટ કમિશનને પરત મોકલવામાં આવે છે.**

<u>સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૯૧૫૨/૨૦૧૬ માં હુકમ:</u>

૨૬. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૯૯૩/૨૦૧૬ વાળી શીર્ષકવાળી રિટ પિટિશનમાં પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત હુકમને ધ્યાને લેતાં હાલની રિટ પિટિશનમાં પસાર કરાયેલો વાદગ્રસ્ત હુકમ પણ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાપાત્ર છે. આ પિટિશનના અરજદાર શ્રી આશુતોષ શાહને પણ તારીખ ૨૯.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ કારણ દર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. એવું જણાય છે કે, મેસર્સ સન એન્ટરપ્રાઇઝ (સ્પેશિયલ સિવિલ

એપ્લિકેશન નં. ૧૩૯૯૩/૨૦૧૬ માં અરજદાર) દ્વારા સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી હેઠળ દાખલ કરાયેલી પ્રથમ અરજીમાંથી ઉદ્ભવતી કાર્યવાહી પડતર હતી તે દરમિયાન, તારીખ ૦૩.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ શબ્દશઃ આગળની કારણ દર્શક નોટિસ મેસર્સ સન એન્ટરપ્રાઇઝ તેમજ હાલના અરજદાર, મેસર્સ આશુતોષ શાહ (સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૯૧૫૨/૨૦૧૬ માં અરજદાર) ને પાઠવવામાં આવી હતી, જેમણે સદર કાર્યવાહી સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો.

૨૭. એ બાબત નિર્વિવાદ છે કે, તારીખ ૦૩.૦૩.૨૦૧૬ ની બીજી કારણ દર્શક નોટિસ જારી થયા પછી, હાલના અરજદાર – મેસર્સ આશુતોષ શાહે તારીખ ૧૨.૦૭.૨૦૧૬ ના રોજ સેટલમેન્ટ કમિશન સમક્ષ સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી હેઠળ બીજી અરજી દાખલ કરી હતી.

૨૮. મેસર્સ સન એન્ટરપ્રાઇઝ દ્વારા તારીખ ૨૨.૦૧.૨૦૧૬ ના રોજ દાખલ કરાયેલી પ્રથમ અરજીમાં પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૮.૦૮.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા, સેટલમેન્ટ કમિશને રૂ. ૧૫ લાખનો દંડ લાદ્યો હતો અને વધુમાં કાર્યવાહીમાંથી મુક્તિ આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. એ નોંધવું રસપ્રદ છે કે, જ્યારે મેસર્સ સન એન્ટરપ્રાઇઝ સાથે હાલના અરજદારને તારીખ ૦૩.૦૩.૨૦૧૬ ની બીજી કારણ દર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી, ત્યારે અરજદારે સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી હેઠળ બીજી અરજી દાખલ કરી હતી અને કમિશનને તેની સુનાવણી કરવા વિનંતી કરી હતી. જો કે,

તારીખ ૨૯.૧૨.૨૦૧૪ ની પ્રથમ કારણ દર્શક નોટિસ અનુસાર દાખલ કરવામાં આવેલી પ્રથમ અરજીમાં તારીખ ૦૮.૦૮.૨૦૧૬ નો હુકમ પસાર કરતી વખતે, સેટલમેન્ટ કમિશને તારીખ ૦૩.૦૩.૨૦૧૬ ની કારણ દર્શક નોટિસ અનુસાર સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી હેઠળ દાખલ કરાયેલી બીજી અરજીની સુનાવણી કરવાનો એવા કારણોસર ઇનકાર કર્યો હતો કે તેની અલગથી સુનાવણી કરવાની જરૂર હતી.

૨૯. રસપ્રદ વાત એ છે કે, ત્યારબાદ, તારીખ ૨૫.૧૦.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા, તારીખ ૦૩.૦૩.૨૦૧૬ ની બીજી કારણ દર્શક નોટિસ અનુસાર સદર એક્ટની કલમ ૧૨૭બી(૧) હેઠળ હાલના અરજદાર દ્વારા તારીખ ૧૨.૦૭.૨૦૧૬ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવેલી બીજી અરજી એવા આધારે ફગાવી દેવામાં આવી હતી કે અરજદાર તારીખ ૦૩.૦૩.૨૦૧૬ ની કારણ દર્શક નોટિસના સંબંધમાં સેટલમેન્ટ અરજી દાખલ કરવા માટે હકદાર ન હતા, કારણ કે મુખ્ય અરજદાર, એટલે કે મેસર્સ સન એન્ટરપ્રાઇઝ, જે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૯૯૩/૨૦૧૬ માં અરજદાર છે, તેમણે તેના સંદર્ભમાં કોઈ સેટલમેન્ટ અરજી દાખલ કરી ન હતી.

૩૦. શીર્ષકવાળી રિટ પિટિશનોમાંથી ઉદ્ભવતી કાર્યવાહીમાં એટલે કે મેસર્સ સન એન્ટરપ્રાઇઝ અને હાલના અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહીમાં સેટલમેન્ટ કમિશન દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી સમાનતા કે

તર્ક સમજવામાં અમે નિષ્ફળ રહ્યા છીએ, ખાસ કરીને જ્યારે બંને કાર્યવાહી તારીખ ૦૯.૦૧.૨૦૧૪ ના બિલ ઓફ એન્ટ્રી હેઠળ આવરી લેવાયેલા તે જ માલ અથવા જપ્ત કરાયેલ વસ્તુઓમાંથી ઉદ્ભવી હતી.

૩૧. એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે, પ્રથમ કારણ દર્શક નોટિસના સંબંધમાં તારીખ ૦૮.૦૮.૨૦૧૬ નો હુકમ પસાર કરતી વખતે, સેટલમેન્ટ કમિશને નોંધ્યું હતું કે અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા અધિકારીનો અહેવાલ તારીખ ૦૮.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ મળી ગયો હતો. જો કે, બીજી કારણ દર્શક નોટિસના સંબંધમાં તારીખ ૨૫.૧૦.૨૦૧૬ નો આખરી હુકમ પસાર કરતી વખતે, સેટલમેન્ટ કમિશને ફકરા નં. ૫ માં નોંધ્યું હતું કે "મહેસૂલ ખાતા તરફથી આજદિન સુધી કોઈ અહેવાલ મળ્યો નથી."

૩૨. આમ, બંને કેસોની કાર્યવાહી આંતરિક રીતે જોડાયેલી હોવાથી, અને અમે મેસર્સ સન એન્ટરપ્રાઇઝના કેસમાં પસાર કરેલા હુકમને પહેલેથી જ રદ કરેલ હોવાથી, હાલના અરજદાર, આશુતોષ શાહના કેસમાં બીજી કારણ દર્શક નોટિસમાંથી ઉદ્ભવતા ત્યારબાદના હુકમો પણ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાપાત્ર બને છે.

૩૩. તદનુસાર, રિટ પિટિશન સફળ થાય છે. વાદગ્રસ્ત હુકમ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે. વૈધાનિક જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા પછી અને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો અનુસાર પક્ષકારોને સુનાવણીની તક આપ્યા પછી, કાયદા અનુસાર નવેસરથી વિચારણા કરવા માટે બાબત

સેટલમેન્ટ કમિશનને પરત મોકલવામાં આવે છે.

૩૪. અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે આ કોર્ટે કેસના ગુણદોષ પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો નથી. સંબંધિત પક્ષકારોના તમામ અધિકારો અને દલીલો ખુલ્લા રાખવામાં આવે છે.

સહી/-

(એ.એસ. સુપેહિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/-

(વૈભવી ડી. નાણાવટી, ન્યાયમૂર્તિ)

મહેશ/૦૬

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========